

ZEMTŪRS

PASAUĻA LATGAĻU LAIKKROKSTS

2000. GODA MAJS, NR. 5 (195). CENA 20 SANTĪMI

KONSULTANTI: reliģijas lītas –
prāvests Alberts Badže, mākslas
vaicājami - Pīters Gleizdāns,
poligrafeja, izdevniecība - Jāns
Elksnis, dzeja - Ontons Silšāns,
vēsture - Viktors Trojanovskis,
kultūrvēsture- profesors Pīters
Zeile, ekonomika - profesors
Jezaps Zeļonka, ārztu biroja
vadītājs Vācēja Alberts Spāģis

PĪMIŅ PASAUĻA KARA UPERUS

Preiļu pilsātas dūme kūpā ar
vaļsts gimnazeju un vīteju vēsturis
un litiškās mākslas muzeju šūgod
8. majā - fašisma sakōvis un Ūtrō
pasauļa kara uperu pīmines dīnā
skūlu jaunōtnei reikōja vēstures
mōceibu stuņdi pi pilsātas pīminek-
lim: sārōjūšōs mōtis katōļu baznei-
cas vōrtu priškā, kas veļteits de-
portātūs uz Sibireju pīminei, bol-
tō krysta nacionalajīm partizanim,
kurs atsarūn pi vacajīm kopim, pa-

dūmu armejas karaveirim, kuri atbreivōja rajonu nu vōcu fašistu okupacejas un kurs uzcalts brōļu kopūs,
un fašisma iznycynōtūs ebreju masu kopa vītā. Attālūs: zīdu nūlikšona.

Dīvmōtis bazilika jau gaida svātcelinīkus

Jau nu 1. apreļa Aglyunas
bazilikas fasādis sapūsšōnā un
slaidūs tūrņu restauracejā
strōdōja SIA "Dauteks" nu
Daugavpiļs. Šei poša
organizaceja Sakralō laukuma
vōrtūs, kur beja nalely Krysta
ceļa staceju atveidōjuma
bareljefi, pēc tūs attīceigas

pōrbyuves tvītōja ap divi reiz
divi metri plotus darynōjumus,
kū saryupējis un uz Aglyunu
atsyutējis Jō Ekseleņce
arhiveiskups metropolits Jōgs
Pujats. Jaunajā izpildējumā
Krysta ceļa stacejas apgōdōtas
ar tpošu apgaismōjumu, lai labi
byutu saradzamas ari nakts

laikā. Bazilikas dekans Jōgs
Stepiņš tcerējis vēļ ari
sakōrtot apakšstōva
bazneicu, bet tam pagaidam
tryukst leidzēkļu. Lai
Sakralō laukuma zaļais
maureņš byutu bīzōks,
svaigōks un kūšōks, zōle jau
reizi apļauta.

Alberts Budže, prāvests

DRAUDŽU DZEIVE

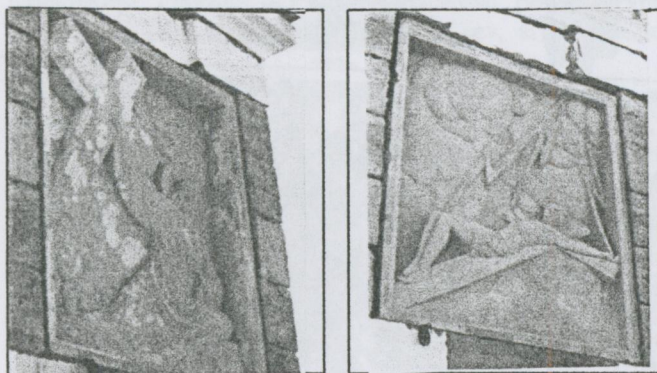
* * *

6. martā Daugavpils rajona padūmī reprezenteits krāsains buklets "Daugavpils rajona dīvnomi", kuru sakarā ar 2000 godu krystīteības jubileju ar Kulturkapitāla fonda un Daugavpils rajona padūmis kultūras pīminekļu aizsardzeības inspekcejas finansējumu sagatavēja tās vadeitēja Vanda Bauliņa. Titulvōku rūtoj Višku katōļu bazneica un pāvesta Jōņa Pōvula II vōrdi par bazneicas nūzeimi cylvāka dzeivī. 31 attālam klōtpīlykti aproksti latvīšu, vōcu un angļu volūdōs.

Daugavpils rajonā 48 katōļu, evangeliski luteriskōs draudzis, pareizticeigūs un vacticeibnīku dīvnomi un 9 kopu kapličas.

* * *

Daugavpils dūme 9. martā izskatēja svātō Pītera katōļu bazneicas dekana A. Madelāna īsnāgumu un nūlēme atļaut Rēzeknes - Aglyunas dīcēzei byuvēt

Aglyunas bazilikas Krysta ceļa jaunī veidōjumi

.....

Aglyunas bazilikas kōra skūlas kōris dirigentis Īvas Lazdānes, Aglyunas dekana Jōņa Stepīņa, diakona Viktora Nagļa, euharystiskō Jezus mōsas Marijas un skūlōtōju pavadeibā devēs svātceljōjumā uz Leitovu, lai kūpeigi ar leitovīšym 4. martā svynātu šōs vajsts aizbijdņa dabasūs svātō Kazimira svātkus. Vokorā Aglyunas kōris svātōs Mises laikā dzīdōja svātōs Terezes bazneicā.

Nōkūšajā dīnā svātcelinīki apmeklēja senejū Leitovas piļsātu Traķus, kur Dīvmōtis gūdam veļteitō bazneica slovona ar oltorgleznu, kuras kopeja atsarūn Aglyunas bazilikā. Te svātū Misi celebrēja dekans J. Stepīņš, pīkolpojūt diakonam J. Nagļam. Dzīdōja bazilikas kōris.

Svātcelinīki pateiceigi diakona V. Nagļa ryupem par ceļa izdavumu segšonu.

* * *

2001. godā Līpōjā, Azarkrosta, Ganeibu un Lauku īlas styurī pasaceļsīs sovdabeiga byuve - moderns dīvnoms, kū kravas automašynā atvess nu Vōcejas. Pošlaik Vyspasauļa izstōdis "Expo"

dīvnomu Forštadtes mikrorajonā uz bazneicai pīdarūšas zemes. Tei atsarūn Bolūžu īlā 3.

* * *

8. martā - Palnu dīnā - Rēzeknes Jezus Sirds katedralī pulcējōs mōtis, kū vīnoj kūpeigas sōpis - bārnu pōragra būjāēja. Šōs nalaimeigōs sīvītis kūpā saaicynōja Bolvu rajona myrušūs dālu mōšu bīdreības pīrkšneica V. Andžāne ar nūdūmu paleidzēt tikt pōri šai sōpu īlejai, paleidzēt atgyut goreigū spēku un vēlēšonūs dzeivōt, meilōt leidzcylvākus.

Pyrmō kūpāsanōkšona nūtyka febraļa beigōs Bolvūs un tyka nūlamts tiktīs reizi mēnesī un kaidā cytā Latgolas rajonā, jo bādu nūmōktas mōtis var sastapt vysur. Jezus Sirds katedralī jōs tykōs ar Rēzeknes - Aglyunas dīcēzis veiskupu Jōni Buli, Jō Eksleņce deve īpašu svēteibu un nūvēlēja byut styptom, aicynōja lyugtīs par myrušūs dālu dvēselem. Bīdreības lūcekles apsver ideju dybynōt fondu "Sorgōsim dālus!"

* * *

Maja 1. sastdīnā (6. majā) Aglyunā nūtyka bārnu Rūžukrūņa pulceņu salidōjums. Sōcēs pulkstiņ 12.00, svineigū dīvkolpōjumu vadēja Rēzeknes - Aglyunas dīcēzis veiskups J. E. Jōņs Bulis.

* * *

Sastdīn, 13. majā Rēzeknes Jezus Sirds katedralī īsvēteita Fatimas Dīvmōtis statuja, kas atsuteita nu Fatimas. Šymā dīvkolpōjumā atzeimāta arī pāvesta Jōņa Pōvula II myuža 80 godu jubileja.

byuvlaukumā Hanoverā tūp Vatikana paviljons, kū pēc izstōdis slēgšonas demontēs. Šei ceļtne kai katōļu paleidzeības organizacejas dōvona nūnōks Līpōjā.

Šūbreid paviljona byuvdorbyim sekoj arī šōs piļsātas arhitektori. Ākai byus moderna styklōta konstrukceja, tōs centrā atsarassīs bazneica, bet apkōrt ar stykla jumtu klōts pogolms, kura ōrejā perimetrā byus izvītōtas svātdīnas skūlas, krysteigō bārnudōrza, sīvīšu klūstera, bazneicas kancelejas un cytas, goreigai apryupei napīcīšamas telpas. Tei byus goreigōs dzeivīs un krysteigōs kolpōšonas centrs ar 140 sādvytom un 40 vītom stōveišonai.

* * *

Saeima pījāmuse lykumu par obligatū militarū dīnastu, kurā nūteikts, ka nu tō atbreivojami vysu Tīslītu ministrejā registrātūs religiskūs konfeseju goreidznīki un tūs seminaru studenti.

SKAIDREITE KRAKOPE,
Škilbānu pogosta Bukūs

MEDŽUGORJE

Medžugorje ir mozs kolnu cīmats Bosnijā - Hercegovinā natōli nu Mostaras. Nu 1981. goda vītejt īdzeivōtōji un miljoni svātcēlinīku nu vysa pasaūla ir līcinīki Jezuds Krystus mōtis - vyssvātōs Jaunovas Marijas vystyvōkajai klōtbyutnei. Caur dažim cylvākim, vizionarym, Dīvmōte ik mēnesi syuta pasauljam sovus aicynōjumus.

Reigā Sōpu Dīvmōtis bazneicā mōceitōjs Andrejs Trapučka myusim dūd vīnreizeju īspēju - organizej svātcēlōjumus uz Medžugorji. Ar lelōkū prīku šū izdeveibu izmontōja vairōki Bolvu rajona Škilbānu katōļu draudzis cylvāki. Biletis Reigā var pīteikt pa tōlrūnim 7242028 dīnā un 7214853 vokorūs. Cena 60 latu, kurūs ītīlpst autobusa bilete, korstais yudīns autobusā, dzeivōšona Medžugorjē vīsneicas tipa mōjā. Produktus vālamis jīmī leidza sovus un taidus, kuri ilgōk uzaglobojas (kopejs, tēja, rīksti, capumi, capta gaļa). Augļus var nūpērkt uz vītas, galis produkti ļūti dōrgi. Boltmaizi taipoš var nūpērkt, bet rupmaizis pī jīm nav. Kai cīnastu mōjas saimnīkim aizvedem rupmaizi, par kū jī beja ļūti pateiceigi.

Vālamī vīgli apovī, ar kurim kōpt kolnā.

Bet golvonais - grybēšona aizbraukt uz šū breineigū vītu uz pasaūla.

Mōceitōjs Andrejs Trapučka pēc svātōs Mises bazneicā vysus myusus pavadēja leidz krostmolai, kur gaidēja autobuss Reiga - Leitova - Pūleja, tur nakšņōšona skaistā klūsterī (biletis cenā). Pēc reita Mises šymā Pūlejas klūsterī devamēs tōlōk uz Slovaķeju - Ungareju - Horvatiju - Bosniju. Reita saulei cēļūtīs pōri kolnu golūtneim, autobuss, šypōdamīs pa kolnim, sasnēdze mērki.

Breiniškeigā pasaūla burveibā spūguļojas Medžugorjes bazneica, kura meilī sagaida kotru svātcēlinīku. Dīvmōte šū cīmatu vālōs padareit par paraugu vysom

draudzem Bazneicā, parōdeit, ka tei ir naatkōrtojama un izvālāta īpošā veidā. "Šeit es snādzu īpošas žēlesteibas. Cylvāki šeit sajam miļzeigas žēlesteibas - fizisku un goreigu atveselōšonūs. Vīnōteibas žēlesteibu. Bet vysam tam pōri - miļzeigu prīku personiskajā satiksmī ar Dīvu, kura piļneigi pōrveidoj dzeivi. Tys vys klīust skaidrs un teik pījīmts lyugšonā, un ar vīnkōršas sirds degsmi".

Dīvmōte myus napōrtraukti aicynoj uz lyugšonu. Medžugorjē reti kod teik dūti vēstējumi, kurūs nav pīmynāta lyugšona. Dīvmōte mudynoj myusus, lai daudz lyugtās, lai sovu dzeivi vēlteitu lyugšonai. Lelōkō problema myusdīnu pasaulī ir tei, ka asom zaudējuši mīlesteibu uz lyugšonu.

Jaunīši, kam 1981. goda Jōņūs pasarōdēja Dīvmōte, beja ļūti parosti cylvāki. Vacōkajai, Vickai, tymā laikā beja 17 godu, bet Jakovam, kurs grupā beja vysjaunōkais, tikai 10. Tī beja vītejt bārni, izjamūt Mirjanu, kas cīmūs pī vacmāmeņas atbraukuse nu Sarajevas, un Ivanku, kura nōce nu Mostaras. Medžugorjes lelōkō bogōteiba ir cylvāki, kam dūta žēlesteiba redzēt Dīvmōti.

Myusu grupai beja breiniškeiga tikšonōs ar vizionarem Vicku un Mariju. Ap Vickas mōježu nu reitīm parosti ir ļaužu pulks. Tod jei durovōs pasarōdīs storōjūša kai engēls. Kai ar spōrnīm aizlidoj. Smaidi, gaisa skūpstī un mōjīni. Un tod jei sōc stōsteit. Vysu saceitā varātu ītērpt vīnā teikumā: "Leidzeigi kai zīds atsaver pret sauli, tai cylvāka dvēselei ir vajadzēigs Dīvs, lai jei varātu atsavērt un izplaukt" Tū vysu meilai pīminei uzjēmēm ar videokameru.

Vicka bīži soka: "Tys, kū Dīvmōte dora Medžugorjē, nikod un nikur pyrms tam nav nūticis, un vairōk ari pasaūla vēsturī nanūtikis. Tys ir unikals nūtykums vēsturī".

Jei dzymuse 1964. goda 3. septembrī, nōkuse nu 8 bārnu

giminis un tagad sovu vacōku mōjā dzeivoj vīnatnī. Strōdoj vīnkōršu dorbu un ļūti daudz lyudzas, veic svātcēlinīku goreigū apryupi. Jei ik dīnas turpynoj tikīs ar Dīvmōti. Vīneigō nu vizionarym palykuse napracāta. Bīži pēc tikšonōs ar Vicku svātcēlōtōji atgyust goreigū un mīseigū veseleibu. Bet jai ari jōcīs. Jai dūtas īspējas, uzlīkūt rūkas, izōrstēt naglōbami slymūs, bet dažkōrt jei ir tyvu komai nu sōpem, kū roda cista golvā. Storp Vicku un Dīvmōti asūt īpoša vīnōšonōs, ka jei pacīss šū slimeibu, lai gondareitu par grēcīnīku pōrkōpumim. "Jo vairōk Vicka cīs, jo laimeigōka jei ir" - apgolvoj vizionaris mōte.

Dīvmōte vizionarym pasarōdīs kai piļneigi reala persona, kurai var pīsaskartīs, kuru var sajust. Jei tūs apkamp, skūpsta, apsveic dzimšonas dīnōs. Vys nūteik piļneigi pa eistam. Vicka un Jakovs reiz tykuši Dīvmōtei pajimti "nalelā cēlōjumā" ar gauži nūpītnu nālyuku: redzēt dabasus, eļni un škeisteitovu. Cylvāki ir jōmōca nōvi pījīmt kai taidu, jīm jōzyna, ka pēc tōs ir tīsa, bet tod eļne voi paradīze, voi škeisteitova un tys atkareigs nu cylvāka dzeivis. Prīsterym jōvuica, ka nauda, slava, monts un dorbs nav tō vērti, lai uzatrauktūs un lyktu pyrmajā vītā, jīm cylvāki jōvuica lyugtīs svātajā Gorā!

1999. goda 25. marta vēstējums: "Dōrgī bārni! Es aicynoju jyus lyugtīs ar sirdi. Īpoši bērneni, es aicynoju jyus lyugtīs par grēcīnīku atgrīsšonūs, par tīm, kuri plūsa munu sirdi un muna dāla Jezus sirdi ar naida un ikdīnas zaimu zūbynu. Lyugsimēs, bērneni, par vysim tīm, kuri navālas pazeit dīva mīlesteibu, lai jī ari ir bazneicas lūcekli. Lyugsimēs, lai jī atsagrīžas, lai Bazneica varātu augšancēlītīs Dīva mīlesteibā.

Nūbeigums 4. loppusti

ZEMTURS MEDŽUGORJE

Sākums 3. loppusī

Vīneigi ar lyugšonu un mīlesteibu, bērneņi, jys varit dzeivot šymā laikā, kas jysim ir dāts, lai jys atsagrīztūs. Līcit Dīvu pyrmajā vītā, un tod augšancālušajis Jezus klius jysu draugs. Paļdis, ka atsasaucet munam aicynōjumam!

Vysi Dīvmōtis vēstējumi sōcas ar vōrdim "Dōrgt bārni" un beidzas "Paļdis, ka atsasaucet munam aicynōjumam!"

Kotram vizionaram Dīvmōte uzticējuse 10 nūslāpumus, kurus jī tagad nadreikst izpaust. Jī gon bīži raud, runojūt par nūslāpumim, jo naticēigajīm tik teišam tei byušūt tragedēja. Desmit dīnas pyrms kotra nūslāpuma pīpīldeišonōs attīceigs vizionars tū dreikstēs pastōsteit prīsteram, kuru pats byus izavēlējis, bet trejs dīnas pyrms nūslāpuma sōkšonōs prīsters tū pavēstēs pasaulam. Kū leidzātu, ja cylvāki nūslāpumus zynōtu jau tagad? Vairums tam taipat natycātu.

Vizionarei Ivankai, kod Dīvmōte pasarōdēja pādejū reizi, deve īspēju sasatīkīt ar sovū myrušū mōti. Obas apsaskōve un mōte sacēja: "Meitiņ, es asu lapna par tevi!"

Vizionare Marija dzymuse 1965. goda 1. apreļi. Lūti klusa un goreiga persona. Teiši caur jū mēnešu divdesmit pīktajūs datumūs dād sovus vēstējumus pasaulam. Jai vēl turpynojas Dīvmōtis ikdīnas pasarōdeišonōs. Marija pošlaik dzeivoj Itālejā, ir precējusēs, audznoj trejs dālus. Jai ir īpošs uzdavums lyugtīs par dvēselem škeisteitovā. Myusim pasalaimejōs satīkīt ar šū apgaismōtū vizionari, jo beja atbraukuse cīmūs uz dzymtū vītū. Pēc tikšonōs Mīra oazis bazneicā beja svātō Mise, tōs laikā pulkstiņ 5.40 īsastōja klusums un Dīvmōte vizionarei uzticēja nūslāpumu. Pēc mirkļa Marija pīsacēle un vysim tū pastōstēja.

Naaizmērstama tikšonōs Mīra oazī beja ar klūstera mōseņu - ī dzeivoj un lyudzas 30 tauteibu cylvāki.

Dīvmōtis golvonais padūms, kū jei pasaulam dād myusdīnōs, ir : **LYUDZĪS AR SIRDĪ!** Nūtyka gaiša tikšonōs Narkomānu kūpīnā ar tōs

lūceklim, kuri ar Dīva paleidzeibu un lyugšonom teik atgrīzti dzeivī. Kōpem lelajā Krysta kolnā, kur akmini nu naskaitamu pādu pīglausšonōs klīvuši speideigi un gludi. Myusu paaudzei byutu pīnōceigi jōnūvērtej un jōpateicas par tū naizsokamū žēlesteibu un dōvonu, kaidu myusim pošlaik snādz dabasu Tāvs - sovas mōtis tik cīšu un realu klōthyutni myusu vydā.

Medžugorjē izjyutu mīru, lobesteibu, mīlesteibu. Vysi cylvāki ī beja gaiši, smaidūši un prīceigi. Vysi te lyudzas, kōpūt lelajā Krysta kolnā voi Rūžukrūņa kolnā, klusi voi dzērdami. Rūkōs vysim ī rūžukrūņi. Dīvamōte kotram dola Dīva dāla žēlesteibu, kas tū lyudz. Medžugorjē ar tū pīldeits vyss gais. Vokorūs maiga smaržeiga tyma pōrjam cīmu, vērs kolnim zaltaini vyzuļoj Mēness. Nakītis zvaigzneitis pī dabasim īzaskota kai dzidri sudobra zvaneni, kuri aicynoj svātcelīnkus uz burveigū svātīvītū - Medžugorji.

LELAS īvēreibas cīneigi īr maja dzīdōjumi pī krystim lelōs un mozōkōs apdzeivōtōs vītōs. Tur pa vokorym pulcejas cylvāki godūs un jauni, sīvītis un veirīši. Jī izpylda dasmytim godu skanūšas dzīsmas svātōs Marijas gūdam, ari naseņ uzraksteitas, tymā skaitā taidas, kas pīdar Drycānu ilggadeigō varganista Ontona Matve - jāna rodūšajai spolvai.

Pī krysta, kū paleidzējuse uzceļt Jaunaglyunas orūd - vydusskūla Kameņecā

MYUSU LASEITŌJIM UN AUTORYM

Gūdōtī un cīnejamī draugi!

"Zemturs" īr spīsts paziņōt, ka finansialu gryuteibu dēļ tys navin naspēj īznōkt regulari, bet ari autorym moksōt honorarus. Par tū redkolegeja breidynōj kotru raksteitōju mutiski, tūmār godōs nasaprasšonōs. Saskanī ar lykumu "Par autortīseibom un blokustīseibom" autors var nūslēgt leigumu par mantyskūs tīseibu aizsardzeibu ar AKKA/LAA (Autortīseibu un komunikēšonōs konsultaceju agentura / Latvejas autortīseibu agentura) kai tūs kolektīvu pōrvaļdējumu un tod nu publicātōjim šū naudu pīdzan.

Redkolegeja vālas zynōt, kurim nu myusu autorym īr saisteibas ar AKKA/LAA, lai vysus finansialūs darējumus varātu kōrtōt teišā ceļā. Pagaidam myusu reiceibā īr zinis tikai par vīnu - Pīteri Jurciņu, kuram aizvadeitajā godā publicāti daži dzejūļi nu jaunōkōs grōmotas.

Atvainojamēs par naērteibom un ceram uz sapratni!

Andris Vējāns

PREIĻU KOPŪS

Te sovi cylvāki un vēji,
Storp bāzīm sovas īvas zīd.
Sirds, kōpēc atīt navarēji,
Kod laksteigola zorā dzīd?

- Bet es jau asu, es jau asu,
Pi krystim pīslaglaužu klōt.
Nu jyuras molas zīdu nasu
Un līku tev uz kopa, mōt.

Bet ūtru tāvam, cytim rodīm -
Lai vējoj pavasara smōrds!
Nu kū tu padareisi godīm,
Kod klusōks izskaņ dzejas vōrds!

Jys dzeivs un trešū īvas zoru
Par gūdu Polikarpam nas -
Kai Sauliskolna saulis storu,
Kai Sylājōņu atmiņas.

Tōs vīnā skaistā dīvajūstā
Ar Stanislavu sasīn jūs -
Aiz mežym majs jau mūstas
Un pūdim bryunus mōlus dūs.

Bet jī - cik meicējuši kūpā,
Cik korstu cepļu kurynōts!
Ai nasokit, ka zeme skūpa:
Uz keramikim tai lobs prōts.

Tei īlej rosu reita rūzēs.
Nikur vairs nasagribīs īt:
Zīd īvas Polikarpa krūzēs,
Bet bāzā laksteigola dzīd.

Viktors Trojanovskis

Maja hronika

* 5. majā (1705) Moskovā miris goreidznīks, pyrmais Beibelis tulkōtōjs latvīšu volūdā, literats Ernests Gliks. Dzimis 1652. goda 10. novembrī Vetinā, Saksejā, Vōcejā.

* 6. majā (1930) Rēzeknes aprinka Makašānu pogosta Greivuļūs dzimis rakstnīks, mōkslinīks, redaktors Jōņs Gorsvāns.

* 6. majā (1960) Moskovā miris medicynas dīnasta generalmajors, medicynas doktors profesors Meijers Vovsi. Dzimis 1897. goda 13. majā Krōslavā.

* 9. majā (1930) Daugavpilī dzymuse arhitekte Regina Jaunkeršāne.

* 10. majā (1970) Reigā myruse politike, pedagoge, publiciste, kulturas darbīneica, bibliografe Valerija Seile. Dzymuse 1891. goda 26. majā Rēzeknes aprinka Makašānu Seiļu cīma Jugazišūs..

* 10. majā (1960) Tulas apgobola Aleksinā myruse izgleiteibas un kulturas darbīneica Vera Daškeviča. Dzymuse 1898. godā Preiļu pogostā.

* 11. majā (1925) Daugavpilī dzimis profesors, pedagogiskūs zynōtņu doktors Leonīds Keirāns.

* 14. majā (1950) Ludzā dzymuse medicynas doktore, stomatologe Ilga Urtāne.

* 15. majā (1890) Daugavpilīs aprinka Jasmuižas Ūtrajūs Pastarūs dzimis katōļu goreidznīks, sabīdryks un presis darbīnīks, Saeimas deputats Alfons Pastors. Miris 1968. goda 24. janvarī Reigā.

* 15. majā (1930) Daugavpilīs aprinka Kolupis pogostā dzimis ilggadeigais Jākubpilīs nūvodpētnīceibas muzeja direktors Valentīns Cīrsis. Miris 1994. goda 8. febrālī.

* 15. majā (1940) Daugavpilīs Skūlōtōju instituta direktore Valerija Seile kai pyrmō nu Latgolas sajēme Tāvzemis bolvu.

* 18. majā (1925) Rēzeknē nūtyka pyrmī plašōkī Latgolas Dzīsmu svātī.

* 21. majā (1990) Reigā miris dzīdūnis Aleksandrs Tuhno. Dzimis 1913. goda 22. aprēlī Preiļūs.

* Nu 22. leidz 28. majam (1995) Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba Rēzeknē reikōja Latgolas grōmotu izstōdi.

* 23. majā (1940) Ludzas aprinka Pyldas pogosta Spenerūs dzimis deltaplanerysts Roberts Kravalis.

* 24. majā (1935) Rēzeknē dzimis matematikas doktors, LU profesors Manfreds Šneps.

* 24. majā (1990) Reigā miris katōļu bazneicas kardināls, prozists, dramaturgs, goreigōs literaturas autors Julijans Vaivods. Dzimis 1895. goda 18. augustā Daugavpilīs aprinka Vōrkovas pogosta Bernānu sādžā.

* 25. majā (1895) Vitebskā dzymuse Latgaļu izdevnīceibas darbīneica, Vladislava Lōča leidzgitneica Alma Čupīte. Myruse 1987. goda 23. febrālī Vōcejā.

* 26. majā (1930) Bolvu pogosta Rekavas cīmā dzymuse izgleiteibas darbīneica, pedagogejas doktore Delfīna Magazniece.

* 28. majā (1905) Ludzas aprinka Cyblas pogostā dzimis žurnālists, dzejnīks Alberts Rudusāns.

* 28. majā (1935) Latvejas valdeiba nūlam lynkūpējim moksōt seviškas premejas.

* Nu 29. leidz 31. majam (1935) Rēzeknē nūteik Latgolas atbreivōšonas 15 godu atceris svātī un pyrmō plašōkō latgalīšu grōmotu izstōde.

* 30. majā (1930) Daugavpilīs aprinka Osyunes pogostā dzimis literats Ēvalds Juhņevičs. Miris 1993. godā Reigā.

* 30. majā (1930) Daugavpilī dzimis aktūrfilmu režisors inscanātōjs Imants Krenbergs.

* Majā (1960) izdūta mōkslas zynōtnīka Jōņa Pujata grōmota "Latgolas keramika".

ESIT MŪDRI UN LYUDZIT DĪVU, LAI NAKRYSTU KĀRDYNŌŠONĀ. GORS GON IR MŪDRS, BET MĪSA VŌJA.

(Mt. 26, 41)

Pīters Zeile

LATGOLA ZĪDŪNĪ UN ATVOSORĀ

Nābelgums. Sōkums 4. numerī

Bet varbyut dūdūtīs uz sovu saulainū dzimtinī, zynomu atvīglōjumu izjuta, radzūt, ka slovonō Plāteru piļs galeigi, teju naglōbjami nūlaista, slovonais parks paneicis, bet pogostu zeme teik privatizāta...

* * *

Ūtrū atvosoras voi parudiņa celōjumu pa Latgolu sōcem ar munom dzymtajōm mōjom Preiļu rajona Pelēču pogosta Lelajūs Mazurūs. Tys ir atbolsta punkts celjam gon uz Aglyunas lelajīm svātkim, gon pēc tam - vydus un austrumu Latgolu. Sasagadējōs, ka te naasu bejis vasalus divus godus. Un prīcōjūs, ka šīmā laikā saimnīceibā, kur dorbojas muna mōsa Zenta (50), jōs veirs Jezups (62) un dāls Gundars (9. klasī skūlāns) nūticis krītns progress. Te nav ni vērtis nu tōs tryuceibas un bezpaleidzeibas, kū redzēsīm Austrumlatgolā. Apstrōdōti 35 hektari zemes. Vysa labeiba nūvokta un lelūs orūdūs jau gul jaunuzbyuvātājā graudu nūlyktovā, kas topuse vacō škiuga vītā. Te ari elektriskōs dzērnovas, kas maļ graudus lūpbareibai. Kartupeļu lauki aizjam vairōk par 3 hektarym, raža teik izmontōta pōrtykai, lūpbareibai, pōrdūšonai. Labeibu Jezups pagaidam napōrdūd, atlikūt tū uz vālōku laiku - novembri, kod cenas byus augstōkas. Gonompulkā 16 augstražeigas malnboltōs gūvis. Slaukšona mehanizāta, ir modernas pīna dzesēšonas īkōrtas. Ideala teireiba mītnēs nūdrūšnoj pīna vērtējumu golvonōkōrt pyrmajā un augstōkajā škirā. Regulari īsarūn specializāta automašyna un aizvad uz Preiļu sīra ryupneicu, kuras ražōjumi sertificāti un teik eksporteiti uz ōrzemem. Uzcalts jauns lels sīna un cytas lūpbareibas škiugs, kurā ir sakgaugu smalcynōšonas un cyti agregati. Divūs vosoras aplūkūs lels rukšu bors. Gaļu regulari pōrdūd un tōs pošizmoksu samozynoj tys, ka nateik pērcta lūpbareiba, bet gatavōta pošu saimnīceibā. Dažaidu dorbu veikšonai ir 3 traktory un cyti lauksaimnīceibas agregati.

Var vaicōt, kai tik nalels cylvāku skaits spēj vysu paveikt un strōdōt ar peļni? Prūtams, pyrmajā vītā naatlaideigs, mērtīceigs, precizūs aprēkinūs balsteits dorbs. Ūtrkōrt, cīša sadarbeiba ar sovīm divīm kaiminīm - radinīkim. Vīns ar traktoru paleidz apart zemi, nūvōkt un savest kartupeļu ražu, ūtrs ar kombainu nūvōc graudaugus, trešais uz kombinatu voi tērgu aizvad bekonus voi cyukgali. Tei ir sova veida kooperaceja, bez kuras byutu gryuši giut panōkumus. Te cylvāki nasyurojas par gryutū dzeivi, bet racionalī dūmoj, kū vēl varātu paveikt saimnīkōšonas pylnveidei, tōlōkai augšupejai. Maņ rodōs īspaidis, ka Preiļu rajonā šaidu normalu

vydusslōga tipa saimnīceibu ir vairōk nakai Ludzas, varbyut ari Rēzeknes rajonā.

Aglyunu tūgod pyrmū reizi apmeklējom maja beigōs, dūdūtīs nu Krōslovas uz mōju pusi. Beja dorbadīnas - pīktadīnas pīvakare - bazneicas tyvumā atsarodōs tikai vīns kolpōtōjs. Beja naporosti pabyut piļneigi tukšajā bazilikā. Lelā gūdbejeibā un klusumā jaunizbyuvātājā pogrobstōvā kavējamēs pi kardinala Julijana Vaivoda, veiskupu Jezupa Rancāna un Boleslava Sloskāna atdusas vītom. Gōjom gar krōšnajīm Aglyunas proceseju karūgim, uzkavējamēs bazilikas sakralōs gaisūtnis pīstrōvōtajā telpā. Natōli nu Tejas - grōmotu, katōliskōs periodikas, religiskūs attālu kaudzeitis. Pōrdevēja nav. Ikvīns izavēlīs sev vajadzeigū un naudegu atstōj valejā traukā. Te volda lels ticeibas un uzticeibas gors. Ari šymā itkai vīntuleigajā klusumā. Jo Dīvs taču redz vysu...

Tūgod Aglyunas Jaunovas Marijas dabasūs uzjimšonas svātkūs beja naporosti daudz - ap 180 tyukstūšu cylvāku. Var saceit, ka pēc rekonstrukcejas gaitā izveidōtō lelō laukuma bazilikas priškā, tys pyrmū reizi sevi attaisnōjis. Jau 14. augustā beja gondreiz pīpildeits, bet svātku kulminacejā 15. augustā - pōrpildeits. Bez tam lely ļaužu bory kleida vysā plašajā apkōrtnī, spēceigi skaļruni vysu bazilikā nūteikūšū aiznese tōli pōri zemei, Egles un Cireiša azaru yudinim...

Pēc vysai ryupeigim vārōjumim sacynōju, ka šū lelū ļaužu masu Aglyunā var īdaleit vysmoz četrōs grupēs jeb leimīgūs. Pyrmajā - patīsi sovā sirdī un apzinī ticeigi, kuri nōk krystalizēt dvēseli. Jūs vydā 2000 svātcelinīku, kuri gōjuši uz Aglyunu nu Latvejas molu molom - Reigas, Tukuma, Salacgreivas, Jyurmolas, Siguldas un daudzom cytom. Jī roduši mītni gimnazejā, kurā ari es reiz vuicējūs un pi kuras pīstyprynōta jauna pīdareibas zeime - Aglyunas katōļu gimnazeja. Daļa izavītōjusēs teltīs Cireiša azara krostūs. Par navyltōtas ticeibas spēku Latgolā līcynoj garum garōs ryndas, lai pošī sovom acīm skateitu breinumdareitōjas Marijas svātbīldi, izsyudzātu grākus un pīpildeitu trauku ar Aglyunas svātolūta yudini. Muns paziņa Andris nu Reigas nūstōvēja ryndā teišī divas stugdes, lai īgyutu kōrōtū dzīdynūšū olūta yudini. Aglyuna kai ticeibas gravitacejas centrs pīsaistējīs dažaidōs volūdōs, kuras te dzērdamas, runojūšūs cylvākus, dažaida vacuma. Jaunōkūs svātcelinīku vydā - treju, pusūtra, pat napylna goda vacs daleibnīks. Bet vacōkajam - tukumnīkam - jau pōri 87 godim!

Šis pīmineklis Aglyunas kopūs ir vīna nu vītom, kur ticeigī nōk izlyugtīs Dīvmōtis žēlesteibu.

Pi ūtrōs grupas var pīskaitēt pret ticeibu tolerantus, bet vairōk turystiski un estetiski nūskaņōtus cylvākus. Tagad tik daudzom giminem ir ōtri un speidūši braucamī, Latveja nav lela un Aglyuna ir vīna nu popularōkajōm vītom, kura pīsaista ari šō tipa jo lelu skaitu cylvāku. Jura Kulakova Mateja pasijas atskaņōjums, fascinejūšō Īvas Akurateres, Zigfrīda Muktupāvela un Siguldas prāvesta Rolanda Melkera (jys ari šō dorba idejas autors) izpildējumā. Dvēseliski pīsaistūšs beja bazilikas kōra "Magnificat" tījuteigais dzīdōjums un veiru kōra "Olūts" spēceigais snīgums pusnakts svātajā Misē. Varonais procesejas gōjīgs un Krysta celš ar tyukstūšom sveču līsmu ļaužu rūkōs vīnaidi spēceigi īspaidoj kai pyrmōs, tai ūtrōs grupas cylvākus. Taipat kai svātō tāva syutņa Baltejas valstīs Jō Ekseleņcis arhiveiskupa Ervina Jozefa Endera gudrō runa lelyskā izteiksmī. Un gudri dora katōļu bazneicas vadeiba sovōs meditatejōs, ceremonejōs un, kai tagad mādz saceit, projektūs aizvin vairōk īsaistūt mōkslu.

Trešū slōni veidoj napīradzāti lelais vysdažaidōkūs tērgōtōju daudzums, kuru būdas, goldi, šašlyku captuvis aptver jū plošā lūkā voi vysu lelū Aglyunas (kūpā ar Somersetu) teritoreju. Dažūs presis izdavumūs taidā kai kritiski ironiskā skatējumā tyka pretstateita vīraka smarža, kas nōkuse nu bazilikas pusis, un spēceigi osais šašlyku

aroms nu tērgōtōju apmetnem tīpat pi bazneicas lelō laukuma vōrtim. Bet es nanūsūdu šūs tērgōtōjus - jūs izvārstajai darbeibai ir ekonomiski politisks pamats. Kū lai dora, ka ryupņiceiba Latgolā tikpat kai iznycynōta, bet zemkūpeibai aizvīn vairōk nūgrīzts skōbeklis. Tōpēc daudzi bejuši strōdnīki, zemnīki, pat mozatolgōtī pedagogi izmōntoj tērdznīceibu, lai izdzeivōtu. Tys nav nu īpošas mīlesteibas uz latvīšam mozrakstureigū tērgūga kaisleibu. Tys ir nu izmysuma. Kai sacējis vīns nu Bauskas zemnīkim Artūrs Kragevskis, "tei nav tērga ekonomika, tei ir laupeišona. Kamer zemnīki tikai naturali, bez kaidim īnōkumim saimnīkoj, cyti naturali laupa". Jū šymā zinī atbolsta cyts zemnīks Ainars Purigš: "Uzzynūt, ka Šķēle byus premjers, mag uzametēs zūsōda, un patīsi - jau pyrmajōs jō valdeišonas nedelēs munas dryumōkōs prognozis pīsapīldējōs - paōtrynōtā tempā teik dareits vyss, lai zemnīku likvidātu. Kotrs lāmums ir par lobu tikai leluzjēmējim, monopolym. Kotru dīnu uzzynom par jaunom blēdeibom un nalīteibom". Ja tū runoj bogōtās Zemgalis zemnīks, tod kū lai soka Latgolas zemturs? Tōpēc nanūsūdeisim, ka jys lelu svātku dīnōs bazilikas prīškā tērgoj šašlykus. Un svātcelinīkim ari kas to styprōks jōād pēc garajīm pōrgōjīnim. Ar dīvmaizeitem vin navar uzturēt plykū dzeiveibu...

Pi Aglyunas svātku plašō kontingenta catūrtōs grupas jōpīskaita krīvu (krīvvōlūdeīgūs?) jauniši, kuri obōs svātku dīnōs barenim kleida pa Aglyunas celim un tīlom, voi tikpat krītnūs bareņūs atsamatušīs zōleitī malkōja olu teiši nu butelem (daži tū darēja ari ejūt pa tīlom, kas pādejā laikā īsavīsusēs kai nalōga slāviska mūde). Tīm vyss te nūteikūšais beja tikai fons, īgansts kaida sena krīvu īroduma, kū ari tikai krīviski var nūsaukt - gulagje - eistynōšonai. Jūs tikpat kai nainteresēja vyss, kas nūteik bazilikā un laukumā. Jūs darbeibas lauks - tīla, tērga būdas, zaļōs nūkalnis nūgōzis azara pusī. Itkai integrateja, taču teiri ōreja, mehaniska.

Tūmār tai voi cytaidi - Aglyuna klivuse par svoreigu ļaužu pīvilķšonas centru. Te var satikt seņ naradzātus pazinis, rodus ... Beju prīceigs tiktīs ar radinīkim - Albertu Sarkani, Latvejas vēstnīku Sūmejā, jō brāli Juri, kurs ir Daugavpiļs lelōs vīsneicas "Latvija" direktors, tagad vīsneicu izveidōjis ari Aglyunā. Tōpēc uz šējīni brauc na tikai svātkūs, bet regulari ari dorba ikdīnā. Ari kaidu pazeistamu darbinīku nu Latvejas radio, kurs, izmontojūt atvalinōjumu, bauda Aglyunas gaisūtni,

Turpynojas 8. loppust

LATGOLA PAVASARĪ UN ATVOSORĀ

Sākums 6. loppusī

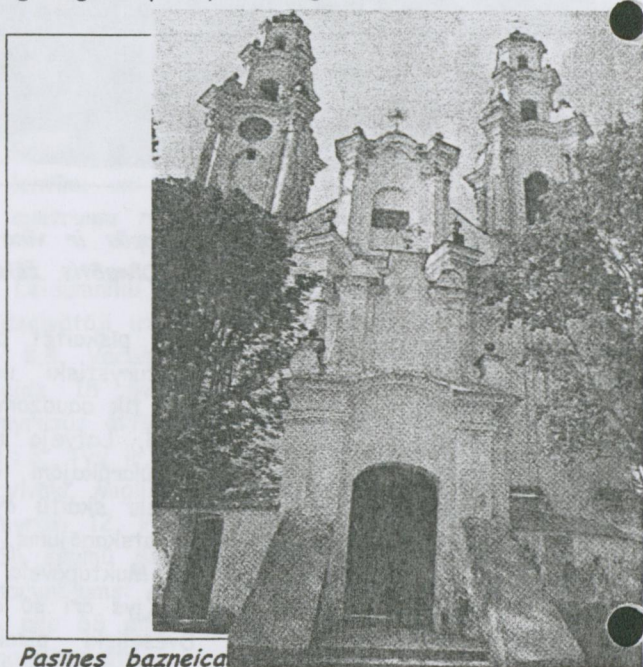
Pēc Aglyunas svātkim dūdamīs ceļojumā pa Latgolu gon uzkavejūtīs labi zynomōs vītōs - Rēzeknē, pi Rāznas azara, Ezernīkūs, bet golvonūkōrt izvālūtīs maršrutu pa mozōk leidz šam radzātom - gar austrumu rūbežu un Ludzas rajonu.

Šķaune vēļ atsarūn Krōslovas rajona pošā augšējā styurī, bet tei un apkōrtne daudz naatsašķir nu Ludzas rajona pīrūbeža jūslas leidz Zylupei un tōļōk. Mežaini kryumaina vide, krīvu volūdas dominante, mōjas veidōtas tipiskā vacticeibnīku stylā. Šķaune gluži klōt rūbežam ar Boltkrīveju, pavysam natōli - aiz tyma syla - ari Krīveja. Te vysim zynomais mōksleigais kurgans, pi kura gon ogrōk, gon tagad pulcējušīs un pulcejas sorkonzvaigžgōtī karōtōji. Ar šū vītu saistōs bīži pīmynātō latvišu divizejas prīkšējūs vīneibu tīšona Latvejas teritorejā, dzyntōs zemis bučōšona, prīcas osoras. Bet voi kaidis tūlaik apjēdze, ka ar tū sōcēs Latvejas ūtra okupaceja, nūkliušona staliniskō drakonisma jyugā. Nu jīm tikai kotrs trešais sagaidēja kara beigās Kūrzemis kotlā. Par tū, ka te ceinis bejušas vysai niknas, līcynoj brōļu kopi. Lelōs plōksnis un trejs robustas figuras, kas dūmōtas kai pīmineklis, laika gaitā stypri vin nūsyubējušas, bet daudzī uzvōrdi, storp kurym ari latvyski, sasaglobōjušīs. Bet leidzōs asūšī vackopi pakolnā ar dažīm galeigi saryusējušīm akmiņa krystim un kūkim aizaugušu bīzni līcynoj par laika nažēleigū gaitu.

Tyvumā divi piļskolny, arhitekturas un mōkslas pīmineklis - Landskoronas katōļu bazneica. Tepat ari natōli - Šķaunis "Mačūs" dzymuse izcylō latgaļu dzejneica Marija Andžāne, jau 1933. godā izdūdūt pyrmū dzejūļu krōjumu ar zeimeigu nūsaukumu "Reits". Lai ari myruse un paglobōta natōli nu pasaulā megapolis Ņujorkas, dzimtinī, ari Šķaunī atsagrīzusēs ar apjūmeigu dzejūļu krōjumu "Dimenseju kvadratsaknis". Modernam nūsaukumam atbylstūši myusdīneigs nūformējums, kura veidōšonā ilgōku laiku strōdōjuse RA pedagoge, literaturzynōtneica Ilga Muizniece, apkūpōdama gon leidz šam rūkrokstā bejušūs latvišu literarajā volūdā trymdā saraksteitūs dzejūļus, gon agrōkajūs krōjumūs publicātu latgaliskūs dzejūļu atlasī. Grōmotas prīškā stōdeišona jeb atvēršona nūtyka Šķaunis skūlā 4. septembrī. Šymā dīnā Latgolai beja divi nūzeimeigi kulturas svātki, jo ari tōs Pībolga Rogovka, kas Latvejai davuse tik daudz tvārojāmu cylvāku, ar pasōkumu bogōteigu klōstu atzeimēja sovu 200. godadīnu. Vīns nu izcylōkajīm nūtykumim beja tys, ka LKC izdevnīceibas vadeitōjs Jōgs Elksnis uz tejīni atvede šejīnis slovonō nūvodnīka Andryva Jūrdža, pasaulā grōmotnīceibas

vēsturī nabejušu unikalū dorbu "Myužeigais kalinders" 816 loppušu apjūmā. Grōmota leluma un nūformējuma zinī atgōdynoj Beibeli. Tū patīsi var uzskateit par Latgolas zemnīka beibeli dryumajūs drukas aizlīguma laikūs. Jo te apsavīnojas pōrejūšais un myužeigais, laiceigais un goreigais, dīvišķais un cīlvēcyskais.

Zeimeigi, ka šūs obus nūtykumus - Rogovkā un Šķaunī - vīnōja Latgolas izdevnīceiba, izdūdūt A. Jūrdža un M. Andžānis nūzeimeigōkūs dorbus. Jōgs Elksnis, veicis sovu miseju Rogovkā, īsarodōs Šķaunī, lai tī stōdeitu prīškā Marijas A bndžānis grōmotu. Tai laiki, cylvāku gora vainagōjums sasadeve rūkom, veidojūt sinhronu goreigū telpu myusu Latgolā.

Pasīnes bazneica

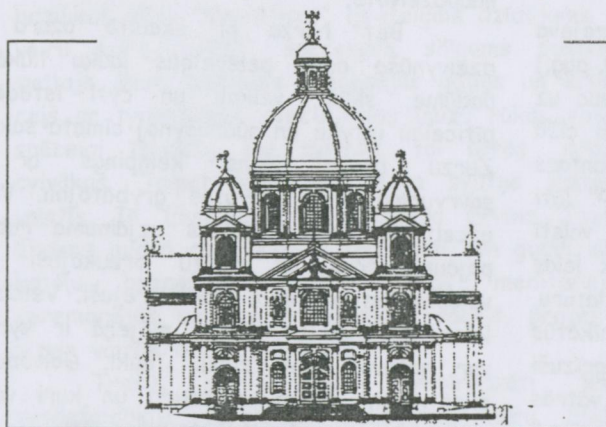
Tyvojūtīs Pasīnei, navar nadūmōt par šōs vītas īpašū vēsturī, saisteitu ar dominikāgu goreigō ordega īnōkšonu Latgolā un darbeibas izvēršonu. Vīneigais katōļu veiskups, kura sēdeklis beja teiši Latgolā - Daugavpilī (1683 - 1709), beja Nikolajs Poplavskis, kurs cīteigi vizitēja šejīnis draudzis, cēle jaunas bazneicas un aicynōja uz Latgolu dominikāgus. Jī 1694. godā Pasīnī nūdybynōja sovu klūsteri, nu šejīnis izveidēja misijas punktus Landskoronā, Rundānūs, Brodaižūs, Raipolī, Pyldā, Eversmuižā, Brigūs, Istrā un cytur. 1761. godā uzcēle lelysku baroko styla bazneicu Pasīnī, kur jīm beja noviciats. Taipat kai jezuiti, ari dominikāni izveidēja un uzturēja sovas skūlas. Pyrmū klūsteri dominikāni nūdybynōja vālōk - 1699. godā. Kas atsatīcas uz Pasīnis vālō baroka stylā caltū bazneicu, tod vēsturnīks monsinjors Henrihs Trūps tū raksturōjis

kai vysskaistokū šaida styļa celtni Latvejā. Mākslas zinātnieks profesors O. Spārītis leidzas bazilikai nūsauc par baroka sakralās mākslas šedevru, baroka celtniecības augstās dzīsmas izpaušmi. Un pamatoti pīmatyno: nav breinums, ka teiši šei styļa formu volūda vyslobōk izteic kontrreformacejas ideologiskū saturu - pavuicēt, styprynōt ticeibā un īprīcynōt. Ar ōreji efekteigom celtnem beja, kai tagad mādž saceit, virtuali jau zemes vērsā justīs kai dabasūs.

Taču unikalō Pasīnis dīvnoma tagadejais stōvūklis ir vairōk nakai bēdeigs. Tys ir draudeigs. Nu augstūs tūrņu pamatnis leidz pat bazneicas pamatim izaveidōjusēs vysim labi samonoma plaisa, kura celtni draud pōršķēlt uz pusem. Ari ōrpusis un īkštelpu krōsōjumā, apmatumā un cytur na mozums laika zūba radeitu rūbu, apsyubējuma un pelēceiguma, kas praseit prosōs pēc steidzeiga kapitalremonta.

Prūtams, var atsataisnōtīs ar gryutajīm laikim, naudas tryukumu, moztureigū draudzi utt. Taču tys ir vysas Latvejas mārūga sakralās arhitekturas un mākslas pīmineklis, par kū līcynoj jau padūmu laikā pīstyprynōtō plōksne. Ludzas "Vītejōs Avīzis" 13. augusta numerī publicāta plaša interveja ar Jō Ekseleģci arhiveiskupu Jōni Pujatu, kurs atzeimej, ka pīcu godu laikā uzcaltas 10 jaunas katōļu bazneicas Vydzemī. Par tū, prūtams, var tikai izteikt gondarējumu, bet varbyut varēja (pagaidam) iztikt ar 8 - 9 pamatūs luterticeigajā un pareizticeigajā Vydzemī, bet vīnas voi divu arhitektoniski ordinaru bazneicu vītā glōbt Latgolas baroka šedevru pi poša Krīvejas rūbeža. Bet ka ludzōnīši ryupejas par tū, lai jīm byutu patīsi skaisti dīvnomi, līcynoj na tik seņ īsvēteitō Ludzas bazneica un eistyni klasiskais dīvnoms, kas Kōrsovā tūp prīstera Jezupa Aglonīša vadeībā.

Pasīne mani pōrsteidze ar naparostu

Kōrsovas bazneica tūp pēc 1932. goda projekta, tūrņa augstums - 37 metri

Roksta nūbeigums 10. loppust

parōdeibu: aiz vacōs muižas pīls (tymā vēl dorbojas biblioteka un aptīka) atsarūn parks, kurā ir vītas ar stypri izteiktu energetysku strōvōjumu. Ka tys apzynōts jau muižas laikūs, līcynoj symtgadeigu līpu lūks, kura īkšīnī, izstīpūt rūkas uz zemes laukumēga centru, plaukstōs jytam izteiktu dzelēdējumu - strōvōjumu. Taidus kai smolkus knībīgus. Bez, šōs te ir vēl divas vītas, kur asfaltam leidzeigus malnus nūblīteitus aplūs ap spēceigim energetyskim centrym izveidōjušās cylvāku pādas. Tys līcynoj, ka šōs vītas zynōjuši jo daudzi. Kod izstīptas rūkas asom turējuši vysūs trejūs energetyskajūs laukūs, jytamīs kai uzlōdeiti akumulatory. Un šei sajyuta naatstōj ilgōku laiku tōlōkajūs Latgolas celūs. Šī energejas olūti Pasīnī maģ ir eists atklōjums, jo par tīm leidz šam natyku nedz dzērdējis, nedz kur lasējis.

Ka Ludzas rajona austrumdalī dzeivoj gudri, rodūši, goreigi bogōti cylvāki, līcynoj tikkū tymā pošā LKC izdevnīceibā klajā laistais krōjums "Cyblas nūvods" 1. grōmota. Sastōdeitōjs Arturs Trukšāns, vōku greznoj Cyblā dzymušō gleznōtōja V. Kalvāna izteiksmeiga ainova. Grōmotas saturs dziļš un bogōts, izsekōta gon Cyblas nūvoda vēsture (V.E.Klešņiks), gon šejīnis muižnīku un cytu darbeibas nūzaru pōrstōvu dzymtas vēsture (Lidija Rozenšilda), gon skūlu vēsture un mākslas sōkumi (O. Kūkojs), atklōtas arheologiskōs vērtēibas un daudz kas cyts. Rati, seni attāly, vairōki pētējumi veidōti, īvārojūt zynōtniska dorba principus, uzrōdūt arhivu un cytus datus. Tāmār tys ir tikai sōkums un izpētīs dorbs turpynojas. Ja runojam par materialū, socialū un demografiskū situaceju pīrūbežā un Ludzas rajonā vyspōr, tei atstōj vysai bēdeigu īspaidu, pat celētōja acim verūtīs. Ogrōk, apmeklejūt Zvērgzdnis, Malnovas, Nautrānu pogostus skots uz mōjom un laukim beja krītni cereigōks. Bet austrumu pusī - Pasīnis, Istras, Lauderu, Nirzas, Isnaudas pogostūs tys niu īpoši padryums.

Ja pošlaik Latvejā 60 procenti aramzemis naapstrōdōti, tod šymā pusī šķīt ka taidu vysī 95 un pat vairōk. Varēja nūbraukt kilometrus un naredzēt apstrōdōta teiruma, zaļōjam redzēja tikai pīmōju dōrzus. Nu vysim laukim pasacēle izkoltušūs pīnīgu pyuku mōkulī. Ni labeibas lauku, ni rugōju pēc plāušonas. Kai fantasmagorysku parōdeibu storp Pasīni un Lauderym īraudzējom braucūšu labeibas kombainu. Uz kurīni (nu kurīnes) devēs, ja nikur naredz labeibas lauku. Varbyut aiz tō meža styura, kam pīsagulis zyls ezereģš un kū navar pamaneit myusu acīs? Aiz Osyunes un Kepovas austrumu virzīnī redzējom vin un tikai

LATGOLA PAVASARĪ UN ATVOSORĀ

krymājīm aizaugušas plateibas bejušajūs teirumūs un pļovēs kai vairōku godu nūlaisteibas un atstōteibas sekas, tod te, Ludzas rajonā, vēl pyrms goda, divim bejuši apstrōdōti lauki, bet niu, pōrsalīcynojūtīs par zemkūpa dorba bezjēdzeibu, narentabilitati, valdeibas ignoragci dorbs uz lauka teik pōrtraukts. Naatsamoksojas. Nas zaudējumus. Izbreinu roda tys, ka tikai pi ratom mōjom redz kaidu gūvi voi kozu. Jo daudzōs dzeivoj vaci un slymi cylvāki, kurim nav pa spēkam sapļaut sīnu un apkūpt lūpeņus. Dažus jaunīšus sastopom tikai cīmatūs (Lauderūs, Nirzā, cytur), bet lauku vīnsātōs tūs pat ar sveci dīnas laikā gryuši atrast. Kai Zaiga Matule parōdējuse sovā plašajā apcerī "Rēzeknes augstskūla un Latgola", vysi nu Ludzas rajona laukim nōkūši jaunīši, kuri beidz augstskūlas, palīk Reigā, Rēzeknē un cytōs pilšātōs, jo dzymtajōs vītōs jūs sagaida bezcereiba. Raugūtīs nu šejīnis bādu tīlejas, tōlas un sirrealistiskas šķīt polityskōs kaisleibas Reigā, konflikti storp A. Šķēlis "AveLat" un A. Lemberga "Ventspīls naftu" un vysu tī koncentrātū.

Tīši te vyspatīsōk izjyutam kaida Zemgalis pusis

zemkūpa saceitū: "Valdeiba apsasēžas Reigas trūgūs, pa vydu mygla, bet tauta kaut kur tōlumā mūkōs..." Bet Daugavpilš direktoru un uzjēmēju padūmis priķšsādātōjs Pjotrs Sevastjanovs biznesa avīzī pazigoj: "Latgolā kliust beistami". Jo dzeivis leimīgs aizvin izteiktōk atpalīk nu cytim Latvejas regionim. Strategiskī vaicōjumi nūgrymuši īrēdgu aparatā. Jōpīkreit sacynōjumam: "... valšts veiru uzdavums patstōveigi dūmōt par vysas valšts atteisteišonu, navys Latgolai pīsavērst vin tod, kod palykuši daži mēneši leidz vēlēšonom un napīcīšams savōkt bolsus. Šaidas praksis dēļ ekonomiskō situaceja regionā klivuse beistama".

Cylvāki ir dažaidi, ari ludzōnīši. V. Andrejeva plašō vēstule krysteigajai avīzei "Solis" (29. aug.) jau vērsrokstā izsoka sovū cereibu: "Sōpe sauc uz dabasim pēc paleidzeibas", uzskotūt, ka tikai cīšā ticeibā Dīvam ir glōbīgs. Cyts ludzōnīts J. Šantars (avīzī "Diena" 28. aug.) vēstulī "Kas moksōs?" ļūti racionalī sprīž par bēdeigū situaceju laukūs, valštī vyspōr, parōdūt, ka pēc byuteibas nav nicik lelas atšķireibas storp padūmi un tagadejū nomenklaturu. "Tu maģ, es tev un goly yudinī. Cik izsaimnikōtūs kreditu ir atgyuti? Cik nūzōgtūs milionu atsagrīzuši valšts kasī? Nav un nabyus! Dzeivis vātrōs nūryudeitō nomenklatura sovus varūgus nanūdūd. Jyuras grōmotvedeiba".

Jā, kas moksōs par tū, ka tauta izmērst. Un vysstraujōk jau teīši tymūs opvydūs, kurus apmeklējom. Latgolas Pētnīceibas instituta VII

konferencī Ludzā aizpagōjušō goda oktobrī rajona padūmis nūdalis vadeitōja Anita Vaivode tū pīrōdēja ar skaitlim. Bēdeigi un pōrlīcynūši.

Roksta autors P. Zeile ar dzeivisbīdri Valēntīnu un meitu Zani Šķaunī pi V. Titāna austrumu rūbežzeimis "Austras kūks"

Leidumņiku pogostā jau tagad ir tikai 3,5 īdzeivōtōji uz kvadratkilometru, pīrūbežas pogostūs - 8,4. Vacūs ļaužu īpotsvōrs 34,9 %, bet bārnu leidz 18 godim - tikai 11,8 %. Dzymušūs un myrušūs attīceibas 1997. godā Ludzas rajonā beja 1:3. Tys ir, pīdzyma 283 bārni, bet nūmyra 843 cylvāki. Miglinīku pogostā nabeja dzimis nivīns, bet myruši 12, Puregu pogostā pīdzyma 1, nūmyra 10. Šū skumū sarokstu varātu turpynōt. A. Vaivodes sacynōjums: aritmetika pavysam vīnkōrša un skuma - pēc 68 godim Ludzas rajons var palīkt pavysar naapdzēivōts.

... Bet Nirza pi skaistō azara šķīt kai dzeivynūša oaze pelēceigūs lauku tīlūkā. Pogosta padūme, skūla, veikali un cyti īstōdējumi dūd pīticeigu iztyku un nūdrūšynoj cīmata sakūpteibu. Pi Zurzu arara jauns kempings ar vairōkom sovryupmōjegom atpyutas grybātōjim. Vēļ paspāts uzcelt par kaida Ludzas uzjāmuma rublim. Kaidis pajauns tāvs ar meitu braukōjuši ar yudiģa velosipedim un reizē makšķerējuši. Veicīs labi, zivis lelas un skaistas. Kotrā mōjēģā ir vyrtuve, kurā var gatavot zyvu zupu. Jauki. Golvonūkōrt tikai pilšētnīkim, kurim ir nauda un kuri var atsaļaut taidu klusu un skaistu atpyutas vītu.

Šei puse ir myusu drauga Andra Vējāna dzimtīne, tai jys vēļtējis na mozumu dzejūļu, īpoši krōjumā "Saknis dūd lopūtnis dzīsmu" (1961). Leidzōs cytim tī ir sociali tendeits dzejūļš

"Nabadzeibas bērīs". Te ir slavas dzīsmes dzymtās pusis plaukumam. Garais dzejējums beidzas ar vārdim: "Trejs dīnas tev svinēsīm bērīs, Nabadzeiba". Jā, beja prieks par tū, kū varēja dareit. Ai, kaidi romantiki tūlaik bejom! Ari es ar šū slimeibu asu sirdzis. Dīmžāl, šudin tlyukojūtīs dzejņika dzymtās pusis daudzajās mājās, kas ir pamastas, tymsim un dēlim aizsystim lūgim, gribīs saceit: "Te nūsvynātas kōzas Tryuceibai"?!

Beit taipat kai celējuma sōkumā, ari tō nūbeiguma daļi beja gaiši un cereigi akordi. Rēzeknē cīmojamēs pi keramika Ontona Ušpeļa un jō dzeivisbīdrys, Rēzeknes slovonōs kafejneicas "Senatne" direktoris Genovefas kuņdzis. Strōdojūt Rēzeknes Augstskūlā daudzas reizes asu pusdīnōjis mōjeigajā, O. Zvelsalņika latgaliskajōm freskom rūtātajā zālī ar īpoši lobvēleigu auru. Leidz šam vairōkkōrt cīmōjis jō brōļa Pītera cepla atvēršonōs, izstōdēs, dažaidūs saītūs. Ontona dorbi mag beja mozōk pazeistami, lai izstōdēs asu bejis. Ari Reigā. Visojūtīs Ušpeļu skaistajā, zīdu īskautajā mājā un darbneicā Reigas īlā uz pilsātas un lauku rūbeža, beju pateikami pōrsteigts par Ontona jaunōkajīm

dorbim, kurūs apsaviņoj keramika un tēļņika talants, snīdzūt interesantu rezultatu. Uz pusi pōrškaltās vāzēs un krūzēs, cytūs traukūs teik īveidōtas skulpturalas figuras. kuras nateik glazeitas, sagloboj sovu dabeigū mōla fakturu. Izarōdīs, ka Latgolas mōls skaists pats par sevi.

Lelōkō daļa figuru veļteita konkretim cylvākim. Pymom kōrtom - izcylajam Latgolas keramikas patriarham Andrejam Paulānam, sovam skūlōtōjam P. Čerņavskim, Polikarpam Vylcānam un cytim. Tikkū beigusēs izstōde un Ontons ir jaunu īceru pylns. Meklēt jaunas formas, īprīcynōt cylvākus Latvejā un ari ōrzemēs. O. Ušpelis regulars daleibņiks storptautyskajās keramikas skatēs un tērgūs Vōcejā - Oldenburgā un Bavarejā. Par jō darbeibu pādejā laikā seikōk varot izlaseit A. Mežmaļa rokstā "Ontons Ušpeļs - seikplastikas meistars" ("Zemturs" Nr. 16(185)).

Vēļ celš gar Viļānim, Varakļōnim, Murmastīnei, Modūnai vad uz Reigas pusi. Bet mes asom "pylni" ar vysu radzātū un pōrdzeivōtū. Uzkrōtūs īspaidu pōrdūmom pītiks ilgam laikam.

M. Jelisejeva, Preiļu rajona golvonōs bibliotēkas vacōkō bibliotēkare

NŪVODPĒTNĪCEIBA LASEITŌJU INTERESĒS

Gluzi kai jebkura cyta republikas rajona, pilsātas un pogosta bibliotēka, ari Preiļu rajona golvonō vōc, apkūpoj un uzgloboj materyalus par nūvoda pagōtni un tagadni, īspīddorbus, kas saisteiti ar nūvodu un kurūs ir jebkaidas zinīs par rajona vēsturi, izgleiteibu, religeju, dobu, kulturu, sportu utt. Uzkrōtais materyals globojas tematiskajās un personaleju mapēs - nūvodpētnīceibas kabinetā jau vairōk par 300 personaleju mapēm, kurās sovukōrt atrūdami materyali par nūvodnīkim, bejušīm vai asūšīm, saisteitim ar myusu rajonu. Vysbogōtōkais materyalu klōsts savōkts par J. Streiču, A. Spōgi, A. Paulānu.

Myusu nūvodpētnīceibas fonda komplektēšonas olūti ir laikroksti "Novadnieks", "Zemturs", "Vietējā Nedēļas Avīze", "Latgales Laiks", žurnals "Katōļu Dzeive". Prūtams, ari centralō prese, LKC un A. Rancāna izdevnīceibās klajā nōkušōs grōmotas. Ari lītišķi

materyali (grōmotzeimis, vimpeli, nūzeimeitis, pīmines medalis un atklōtnis) lelyski papyldynoj myusu fondu. Jauna nianse nūvodpētnīceibā varātu byut pogostu avīzis jeb informacejas bileteni, kas ir vystīšōki pogostu dzeivis atspūgulōtōji. Jauki, ka daži pogostu bibliotekary myusim tūs uzdōvynoj.

Pādejūs godūs leidzōs tradicionālajīm nūvodpētnīceibas materyalym pasarōda ari jaunas formas - audio un video īroksti. Jūs skaits vēļ nasasnīdzas dasmytūs, tūmār, cerams, ka jau asūši (Preiļu jubileja, V. Romanovska atceris pasōkums un cyti) ar laiku pasapyldynēs vēļ un vēļ.

Napublicātūs materyalu grupu veidoj dokumentu kopejas, atmiņu pīroksti, vēstulis, autobiografejas. Ar godim šūs mapu skaits pīaug, daudzveidojas, daudzveidojas tematika. Lūti prīcej, ka savōktī materyali arvin bīžōk teik izmontōti. Skūlōtōji mōceibu

procesā apgiustamū vīlu saista ar nūvoda dzeivi, nūvodpētnīceibas fonda intensīvi teik izmontōts projektu nedēļōs. Bibliotēkā jebkurs interesents īpazeistas ar jau izpēteitū un pēc tam sovukōrt jō pētējuma aproksti na rati teik dōvynōti bibliotēkai. Taitod, šīm dorbam ir nōkūtne un, mīrynūt sevi ar šū dūmu, vīglōk ir nasadzērdēt dīvainū izbreinu: kōpēc bibliotēka vyspōr ar tū nūsadorboj?

Taču pats golvonais, kū grybēju pasaceit, ir lels paldis tīm cylvākim, kuri ōrkōrteigi daudz paleidzējuši bibliotēkas nūvodpētnīceibas fonda pamatizveidī un tō paplašynōšonā. Nasavteigi jau daudzus godus paleidz O. Anspaks, A. Budže, A. Spōgis, Latgolas Pētnīceibas instituts, loba sadarbeiba myusim jau

Nūbeigums 12. loppusī

NŪVODPĒTNĪCEIBA LASEITŌJU INTERESĒS

Sākums 11. loppusī izaveidōjusēs ar L. Erta, J. Būmaņa, D. Jermoloviča un ōrzemēs dzeivōjušō J. Kursīša kungim.

M. Jelisejeva

Naseņ J. Leitāna kungs bibliotekai nūdeve TF Preiļu nūdalis arhivu, H. Ersas - Kozlovskas meita Z. Ersa un literaturzynōtneica S. Viese

dōvynōja fotografejas un cytus materyalus par slovonū latgališu dzīdōtōju. Myuyzeibā aizgōjušūs literatu K. Friediša, V. Romanovska un J. Gurgona manuskrypti, fotografejas un dažas persūneigōs lītas ar pīdareigūs laipnu atļōvi tagad globojas bibliotekas nūvōdpētnīceibas fondā. J. Teilāna kungs lobprōt ļōve īpasazeitīs ar rajona folkloras kūpu atteisteibas vēsturi, sovukōrt J. Eidukas un T. Rubenes kuņdzis arhivu papyldynōja ar fotografejom par dažaidim kulturas pasōkumim pīlsātā. V. Petrova beja vōkuse un globōjuse materyalus par agrokīmiki, profesoru, myusu nūvodnīku P. Bārbali. Pyrms pōrs godim jei tūs dōvynōja bibliotekai, bet kai šō Jaungoda dōvonu nu jōs sajēmēm videokaseti ar dailradis etnografiskōs kūpas "Īveņa" tautas tārpu izstōdis "Tyukstūšgadis dzīsmā" īrokstu. V. Upinieces kuņdze pīrakstēja

un dōvynōja teikas par Preiļu pili un parku. Pateikamu pōrsteigumu sagōdōja Leo Trukšāna kungs nu Daugavpīls Pedagogiskōs universitatis, kurs atsyutēja vērtēigu materyalu par profesoru, ceļu byuves inženeri Stanislavu Kerbedzu. Par grafiki A. Karpovu daudz uzzynōjam nu I. Sondores atnastajīm īspīddorbim, bet par nūvodneicu, Treju Zvaigžņu ordeņa kavalīri A. Neretnieci - nu L. Leonovas savōktōs informacejas. Ari filozofejas zynōtņu doktors F. Utināns, rakstneica N. Giluča - Vaivode nūvōdpētnīceibas fonda dōvynōjuši fotografejas un arhivu materyalu kopejas. Loba sadarbeiba myusim pastōv ar I. Stūres, L. Ūzuliņas kuņdzem un Preiļu Vēsturis un lītiškōs mōkslas muzeju.

Paldis jysim vysim par nasavteibu un lobvēleibu!

Normunds Dimants

GŪDYNOJAMĀIS RANCĀNA KUNGS!

Ar svātō Dīva bezgaleigū žēlesteibu i jysu personiskū pošaižalīgšonu i varūneigajom pyulem otkol izīt "Zemturs", kas uz daudzi citušōs latgaju tautys bryucem smērej balzamu kai žālsirdeigais Samarītis i izslōpušajūs pēc taisneibas lej vysaugstvērtēigōkū Krystus, myusu kunga, ašni. Ari maņ, lelōs Latgolas mozōs provinciis dālam kaidis vōrdeņš atskrīn nu dabasu žēlesteibas, ar kū kauneigi grybātum daleitīs ar meilajōm mōsom i brōlim.

* * *
Es zynu vīnu rūzeiti,
Kas zīd ar soldonu smōrdu.
Rūzeite itei na parosta,
A nas sevī Dīva Vōrdu.

Kod vin dzērzu jōs nūpyutu,
Muna sirds nu sōpem limst.
Ka byutu na vīna rūzeite,
Ka byutu rūzeišu symts!

I itymā svātā zemeitī
Jōs kuplōtu vēl symts zorim.
Ka byutu tai, es pasateiktu
Vysim lobajīm dabasu gorim!

* * *
Celīs, brōļ, uz jaunū gaismu,
Kas ap Aglyunas tūrnim mirdz.
Tī ir nūgōjuse nu dabasim
Bezvainēgōs Jaunovas sirds!

I ar vaidim i klīdzīnim žālim,
Kod jū spaida varmōku bors,
Aicynoj uz myusim.
Voi myusūs ir svātais Gors?

Dūmoju, jā. Asom svātō Gora pylni
Sējam auzas, mīžus i rudzus.
Audzejom vuškas, kūpam syvānus.
Meilam nabogus. Īneistam budžus.

Taidi asom kai bolti engeli
Tāvistis zylū azaru zemī.
Sūplōk stōjuši dzīžom dzīsmis.
Aiztak malnīs spāks zamzemis zemī.

* * *
Vosorys sāta ir gaisūs,
Zīmys sāta turpat.
Vēļ es te moz dar kō maisūs,
Sirds jaunys sōpis sev vad.

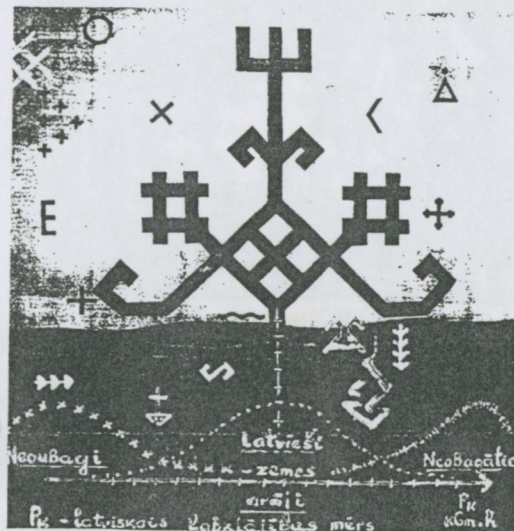
Aizīt pa zvaigžņu stygu
Daudz vīglōk nakai te byut.
Naz dar kō es vēl naīmīgu,
Par sōpem vairōk naīgyut.

* * *
Otkol sōp sirds -
Par tū, ka asu cylvāks.
Ar cylvākim tai ir,
Ka sirds ir vīnōš pylna.
Ja sovys sōpis moz,
Tod pajam svešu sōpi.
Pa zalta ceļu kōp
Iz dabasim gar nōvi.

* * *
Kamer dag sirds kai skoli,
Naaizmērsti - pasadoli,
Pajam pretim, kū dūd,
Voi tys nagūds, voi gūds.
Kamer te asom, brōļ, gors
Nav īpašums vīnam, a vysim,
I cylvāki tauta, na bors.

MARIJA LEITĀNE, pensionāta skūlētāja

SLYNKUMS DZAN UZ PIĻSĀTOM

J. Alņa zīmējums

Kod slynkums dzan uz piļsātom, lauki palik bez strōdōtōjim. Muns bejušais skūlāns Jōns atsagrīze. Jōns Aļns, tūlaik vēl latvīšu Rundānu vydusskūlā 50 godus seņōk. Ari tūlaik latgaļu cylvākim beja jōdzeivoj krīvvōlūdeigūs Rundānūs ar krīvu vōrdim un uzvōrdim. Tod Jōns Losevs uz kara lidōtōju skūlu aizgōja kai Ivans Losevs. Pasī bet na sirdī. Tūlaik Rundānūs beja vyss kai šudiņ...

Lyuk, kaida latgaļu grupa gaida autobusu pi Rundānu bazneicas. Skaists pavasara dīnas vyds, prīceigi skaņ latgaļu volūda. Kareiveigi daīt klōt divi ar gitaru. "Вы что, нас, русских, не уважаете? Зачем говорите по - латышски?" Jōns Rundānūs atsagrīze ar pasauļa zynōšonom i trejim furgonim grōmotu, lai te dzērdātu latgaliski runojūšus...

Sasatykūs ar sovu, nu jau stypry nūsērmōjušū audzēknī pēc kaidim divdesmit godim. Pōrsavērtīs par bōrdaini, nu jau desmit godus nūdzeivōjis Rundānmuižas cīmā, lai naļautu sagryut montōtai tāva mōjai, lai byutu kur atsagrīzt poša meitai

Janai ar unučēni Lindu, kur ar poša dālu Jōni pōrsprīst pasauļa informatikas ceļus un strupceļus.

Jā! Bārnim jōatsagrīžas tāvu mōjōs, jo ir dzeivi Kārļa Ulmaņa praviša vōrdi: statistika pīrōdējuse - piļsāts dzeivi iztur vin trejs četrys paaudzis, pēčōk dzymta izneikst. Deven-desmit procentus pasauļa geniju dūd laucinīki piļsātā pyrmajā un ūtrajā paaudzī, rešōk - trešajā. Tōļōk sasavairojas nagožas - šūs dīnu bomži, kam slynkums kūceņu īstodeit, dōrzā vadzeņu izrakt, kam impoteņce seksā...

Beju pōrsteigta, kod itymā sasatikšōnōs reizī Jōns jau gondreiz pēc īnōkšōnys munys meitys dzeivūklī vysleļōkū uzmaneibu pīvērse ornamentim gon uz sīnu dekorym, gon tautas dzīsmu grōmotōs. Mes bejom laimeigi, muns unuceņš, ari Jōns, fotografēja - vuicōs dirigentu nūdālī.

Bet muns Rundānu Jōns atzeimēja: leidzeigus ornamentu motivus redzējis naseņ Rēzeknē - sovas vōcu volūdas skūlōtōjas Valentinas Greles (dzymuse Kiščenko) dzeivūklī. Jōns sacynōja: šī ornamentī ir latgaļu cylvākūs īdymta aizvēsturyskūs baltu tautu informaceja par Dīva pasauli. Tei ir informaceja nu šumeru keiļu rokstim uz apdadzynōtom mōla plōksneitem. Tam par pīrōdējumu rombi uz "Balticum '91" Dzīsmu svātku emblemas un ornamentu rombi i sleipī krysteni uz mōla plōksneitis nu 26. godsymta pyrms Krystus. Emblemu uzdvōynōja skūlōtōja V. Grele, bet arheologiskūs plōksneišu foto īgyuts nu profesora Joela Veinberga grōmotys.

Uz taidom hipotezem Rundānu Jōni pavadynōjis režisors Jōns Streičs ar sovīm dorbim. Pat eisā sasaskrīšōnōs reizī Rēzeknes Augstskūlā divi Jōni paspēja apsprīst kaidu dziļu

problemu -- Piļsūņu kongresa daleibnīku naveiksmeigus vēstuļu syutējumus Jō Svēteibai pāvestam Jōnam Pōvulam II. Vēstulēs vajadzātu pōrlīcynūšōk, uzskotmōk lyugt pāvestam paleidzeibu saglobōt latgaliskū kulturu kai vysseņōkū baltu kulturu, kuru leidz myusdīnom sorgoj katōļu bazneica ar latgaļu ortodoksālū ticeibu Dīvam. Bet ja latgaļi pamat laukus, tod kas sorgōs katōļu bazneicys, kopus, ceļmolu i mōju krystus? Napīcīšams Franča Trasuna konservativisms pret jauktom lauleibom, kas sagrauj katōliskū ticeibu un leidz ar tū ari Latgolū.

Latgaļu senejō ornamentu kultura labi saskaņ ar katōliskū kulturu. Jōns parōdēja maņ leidznosojamū kserokopeju. Leidzōs Jō Eksleņcei veiskupam J. Rancānam stōv diplomata kuņdze ar vylnaini uz placim, kura rūtōta ar daudzim krōšnim seņču guņskrystim. Tys beja 1965. goda 18. novembrī Vašyngtonā. Dēļ diplomatejas vajadzātu pīminēt, ka Stāmerīnis kopulaukā atrosta 12. godsymta vylnaine ar 37 guņskrystu ornamentu variantim. Tik bogōti beja latgali, ja nabadzeibā nagryustu ļaunōs svešvārys...

Bet latgali bogōti ari šudiņ, ja viņ nabyutu svešūs nažēleiga kaitēšona. Jōņa Aļņa poša rūkom tāvam un mōtei byuvātam divkrystu pīmineklam nasaprōteigī cylvāki lauze nūst burtus un uzrokstu: "Ikkotram ir jōatsagrīžas sovōs mōjōs - A. Losevs" Es ar sovu gimini paleidzēju Jōnam atrast vysspēceigōku uzrokstu, kas ciši napatyktu tīm, kas pamete sovas mōjas, lai leistu svešajōs, klaiņojūt pa pasauli. Jōns itū uzrokstu īcementēja un vairs navar izlauzt. Bet 1999. goda novembrī vātra nūgōze vacu bārzu, uzmete pīmineklam. Bārzs pōrlyuza, pōrsavērtē skaidōs, bet pīmineklis stōv kai stōvējis...

Mōkslas dīnu ritējumā Preiļu vēstures un lītišķās mōkslas muzejs reikōja profesora Jezupa Pīgožņa un jō meitas Lauras gleznu izstōdi kinoteatra "Ezerzeme" foajē. Tōs nūslāgumā te īsarodōs mōkslinīks ar dzei-visbidri Leontinu. Šymā laikā muzeja darbīneicas atzeimēja ari sovus profesionalūs svāt-kus, bet vītejōs pamatskūlas keramikas pulceņa bīdry atvēre pošu darynōjumu, Jezupa Caica darbneicā apdadzynōtu, cepļi.

ATTĀLŪS:

* profesors Jezups Pīgožnis ar dzeivisbidri, tekstilmōksli-neicu Leontinu pi "Ezerzemis";

* pi kafejas tasis keramik Polikarpa Čerjavska mōjas pogolmā;

* keramiks Jezups Caics ar "Veiksmis krūzi" (centrā) un jō jaunī draugi pēc veiksmēigi izdadzynōta pyrmō kūpeigō cepļa;

* tūpūšūs keramiku dorbi.

O

Ontona Rancāna foto

NORMUNDS DIMANTS ORIGINALS TEKSTS

Reizi kaidis dzejnīks ceptēs uzraksteit originalu tekstu, kū vēl nivīns nabeja varējis. Jys pyulējōs dīnu un nakti. Izteice vīdūkli, ka katōļu bazneica navar byut ar pīcim styurim, ka Radzinešs ir vīns elegants vacyns, ka Blavadsku ir tyuleņ pēc Zidūņa. Ir vēl vysaidus čušus sarakstēja. Aizgōja da redaktora, kurs tekstu izlasēja un teice, ka murgus napublicej. Dzejnīks cīši apsavainōja. Tekstu saplēse, pīsadzēre kai cyuka i viļōjōs durovu prīškā. Gulēja kai atkrytums i raudōja - nivīnam navajadzēja jō Blavadskys, Zidūņa, Radzineša, pīcu styuru. Vyss pasauls ir pret mani, dūmōja dzejnīks. Bet nadzenit noglas munā mīsā, naspļāunit dvēsēlī, lai ari asu atkrytumūs ...

LKC jubilejas godā

Šis ir Latgolas Kulturas centra (LKC) izdevniecības pastāvēšanas 10. gads. Jau simtās var rēķināt tās izdūtās grāmatu nūsaukumu skaitu, bet kūpmetīni - tyukstūšus eksemplāru. Ari pēc satura, apjūma tys navīn raibum raibs, bet ari nūzeimeigs. LKC sekmeigi turpyno "Tāvu zemes kalendāra" izdūšonu, pōrjimtū nu ōrzemu latgalīšym ar vysom vacajōm un jaunajōm tradicejom, tagad čārusēs ari pi "Dzeivis" izdūšonas -- sabīdrysķi politiska un literari vēsturyska izdavuma, kurs ōrzemēs beja apsastōjīs pi 162. numera.

Šūgod LKC izdevniecība jau laiduse klajā četras vysai atšķireigas gōmotas. Nūzeimeigōkō un apjūmā bogōtōkō (468 loppusis), ari literari vēsturyskajā grīzumā vērtēigōkō ir Kazimira Hendeļa "На вечном поселении" ("Myužējājā" nūmatynōjumā) krīvu volūdā. Autors soka, ka ar sovu šū romanu grybūt isēt kaut mozeņu lapnuma par sovy dzimtinī dzērksteleiti latvīšu dvēselēs, par sovu naceju un ja tys izadūsīs, to uzskateis par izpildeitu tū pīnōkumu, kuru jam bez vōrdim uzticējuši vysī naitaisneigi represātī nūvodnīki. Jūs sōpu celi sōcēs pīrūbežā, Indrā, un aizvede Sibirejas plašumūs Vysam cauri vejas dūma, ka eists cylvāks, lai kur byutu un kai jam klōtūs,

nazaudej sovas
cīļvēceibas.

Cytam ļūti nūpītnam vaicōjumam pīsavēršas Daugavpīlī dzeivojūšais profesors Josifs Šteimans sovā 148 loppusis bīzajā "Latgolas ebreju vēsturis historiogrāfeja" Jys paveicis mīlzeigu dorbu, savōcūt un apkūpojūt vysas pītāmōs grōmotas latvīšu un krīvu volūdōs, ari jidiš, kurā runōja Latgolas ebreju vairōkums. Autors aplyukoj tūmār tikai nūzeimeigōkūs vaicōjumus, kas naizsmē vysus attīceigūs faktus un sacynōjumus. Bet jau nu pavēršas vin īpazeišonōs ar dažaidim vēsturnīku un nūvodpētnīku dorbim stypry izamainīs priķšstots par šōs tautas dzeivī.

Ingrīdai Tāraudai iznōcis ūtrais dzejļu krōjumeņš "Vigla byušonys ironeja" (64 loppusis) ar pošas

vōka zeimējumu. Pymū grōmateņu nūsauce "Byušonas". Daudz dorbu publicējuse presis izdavumūs. Kai īvodvōrdūs soka Valentins Lukaševičs, tei asūt autoris dōvona nūvoda ļaudim, kas pasaulā gaismu īraudzējuyse ar Kulturkapitāla fonda atbolstru. Kai soka, dōvōtam zyrgam zūbūs nasaver. Lai dzejļūs pēc jaunūs tradicejas nav pīturas zeimu un teikumu sōkuma lelūs burtu, gon jau laseitōjs saprass ...

Cytaiz dūmōjuši taipat ar Kulturkapitāla fonda leidzēklīm izdūtōs grōmotas "Reitišķu mads" autory Oskars Seiksts un Leiga Gagaine. Jī pat sovu uzvōrdus un vōrdus roksta ar mozīm burtim, taipat vītu nūsaukumus, to eisti nav zynoms, kod par kū it runa. Naglōb ari

izsaukuma, jautōjuma zeimis, punkti teikumu beigōs. Tai šķīt, ka izaicynōjuma laseitōjim zinī šei grōmota pōrspēj Oskara Seiksta kūpražōjumu ar Valentinu Lukaševiču "Pagrauda".

Uz vysim īspējamaļim vaicōjumim ceļšas atbīldeit L. Gagaine pādejā ryndkūpā, kura rūkrokstā iznasta arī uz catūrtō vōka: "dieļ kuo itū raksteit? lai byutu gruomatenis, kurūs nivīns nalaseis? a ka naraksteit - vysleidza nalaseis. pasaulā napuormeisi. jū var vin apraksteit ī ībuozt paksteitī. dieļ seve, lai nasamaisa. a ka kaidis ī laseis, tūlaik īsavuiceis, ka var ī tai. vēļ var. koč ī nav vīgli, nav izdeveigi, vin strēčem atīt kaidis ī pasoka - paldis jyusim, cylvāki! ī cikom tai, tu zyni, kas tu esi ī kai tev byut."

Jāns Klīdzējs

Nav "Bryunaceitis" autora Jāņa Klīdzēja: 2. majā pēc trejus godus ilgas un grytas slimeibas, kas sōkusēs nu avarejā gyutajōm traumom, jys aizgōja myužēibā Anapas slimneicā Sanfrancisko. Jō dzeivis pulkstiņš apsastōjīs pi īdalis 12.30 pēc vītejō laika, kod leidz 86. dzimšonas godadīnai beja palykušās vēl tikai četras dīnas.

Jys naaizgōja tukšom rūkom, jys atstōja myusim navīn lelyskū "Bryunaceiti*", bet daudz ari cytu skaistu dzejūlu, kuri varbyut pōrtops dzīsmōs. Jys atstōja Latvejā uzraksteitū romanu "Jaunīši", kod autoram pošam beja vēl tikai 26 godi. Kara laikā dīnas gaismu īraudzēja latgaliskō "Gōjputnu

dzīsmā". Bet lelōkais dorbu klōsts topis emigracejā, tōli prūm nu dzymtrōs zemīs, tū gon vārojūt nu molas, gon atcerūtīs nu agrōkajīm laikim, jytūt ar sirdi un dvēseli. Tī ir romani "Dženitors", "Cylvāka bārns", "Snīgi", "Ūtrais myusūs", "Dōvōtōs dvēselis" un "Īvainōtō dzeive", kur jū spylgti nūtālōta Latgola, karaveira gaitas, īspaidi ōrzemēs. Taidi ir ari stōstu krōjumi "Meileitōji un neidēji", "Tī bolsy, tī bolsy", "Laidit. laidit", "Naraudi, ja napōrnōkšu" un cyti. Lai jī ir m'yusu kūpnacionalajā valjsts volūdā, tys nanūlīdz ni latgaliskū izceļsmi, ni pīdareibu Latgolai. Žāl vin, ka pagaidam myusu laseitōjam pīejama tikai nalela daļa no nalaika veikuma.

Jāns Viļums

LATGOLAS LITERATURAS DARBINĪKI

Valerija Seile

Dzymuse 1891. goda 22. junī Rēzeknes aprinka Makašānu pogosta Seiļu sādžā. Pymōs mōceibas apmeklēja Pīterpilī fabrykas pamatskulā, pēc tam vuicējōs kaida privatā gimnazejā. Mōceibu laikā pasnīdze privatstundīs, sagōdōdama laidzēklus sev, ari atbaļsteidama gimini, jo tāvs beja miris, kod Valerijai vēl tiklū beja 8 godi.

Pēc gimnazejas beigšonas izgleiteibu turpynōja augstōkajā sīvīšu skulā, kuru beidze 1916. godā, jēme dzeivu daleibu Pīterpilī latvīšu sabīdryskajā dorbā, golvonūkōrt bēglu komitejā. 1917. godā nūdybynōja Latgolas skulōtōju savīneibu. Sōcūt ar 1921. godu izdeve žurnalu "Latgolas Škola". Uz dzeivi Rēzeknē pōrbrauce 1917. godā un ījēme tautskūlu inspektoris vītu. Te organizēja skulōtōju sagatavōšonas kursus un veice slūlōtōju seminara dybynōšonas prīkšdorbus. Jēme dzeivu daleibu pi Latvejas valjsts nūdybynōšonas un vadeišonas. Jei pīsadālējōs Latgolas kongresā 1917. godā, tyka īvālāta tō prezidejā. Aktīvi dorbōjōs Latgolas pagaidu zemes padūmī un Satversmīs sapulcī, ījēme izgleiteibas ministra bīdra omotu. Nu 1923. goda strōdōja kai Daugavpilīs Skulōtōju instituta direktryse.

V. Seile snīguse vasalu ryndu vēsturysku, pedagogysku, volūdnicysku un dažaidu cytu rokstu "Druvā", "Latgalīti", "Latgolas Školā", "Dzimtenes skaņās", "Jaunajā Vōrdā", "Izglītības ministrijas mēnešrakstā".

Pōrskota laika sōkumā daudz gōdōja par latgaļu skūlas grōmotu izdūšonu, sarakstēja gramatiku "Latvīšu volūdās sintakse". Jōs apstrōdōjumā iznōcis ari īvārojams dorbs "Latgolas liktini bēglu laikmatā". Lelōkais bibliografejā ir dalēji 1935. godā ar grōmotu rōdeitōju latgaļu volūdā nūslāgtais lauks, bet 1935. godā sekōja ar Kulturas fonda pabolstu dialektā izdūtais grōmotu sistematiskais autoru un izdevēju rōdeitōjs, grōmotas Latgolas latvīšim. Atsevišķā izdavumā iznōkuse "Paidagogikas vēsture", I (1943). Vōcu laikā iznōkūšajū presīs izdavumūs "Olūtā", "Latgolas Bolsā" un "Daugavas Vēstnesī" publicāti daudzi roksti par latgaļu literaturu un cytom dzeivis nūzarem. Iznōce grōmota aizvastūs Latgolas kulturas darbinīku pīminei.

Ūtreizejā krīvu okupacejas periodā jōs dzeivis apstōkli sōce paslyktnōtīs. 1945. - 1946. godūs jei beja Rēzeknes 1. vydusskulā kai vēsturis pasnīdzēja. Aizbrauce uz Reigu, kur tryuceigūs apstōklūs nūdzeivōja leidz azišonai myužēibā 1970. goda 10. majā. Mērsteigōs atlikas pōrvastas uz Daugavpilīs piļsātas kopim.

NUMERA SPONSORS -
ALEXANDRE JERMOLENKO
FRANCEJĀ

'ZEMTURS' - PASAULĀ
LATGAĻU LAIKKROKSTS
Dybynōtājs - A. Rancāna izdevn.
Registr. aplīceiba 1609. Iznōk
nu 1994. goda 30. decembra.
Izdevēja nūrēkinu kōnts LUB
Preiļu nūdālī, Nr. 468425,
kods 310101900.
Pavairōts SIA "Salang" Preiļi,
Raiga bulvarī 17. Atb. redakt.
A. RANCĀNS, red. J. EĻKSNIS

SIA "Salang-Preiļi"

Visu veidu papīrs, kancelejas un biroja preces, īmplēves, kopēšana un
lamirēšana, plotergriešana, gaismas reklāmu izgatavōšana,
toneru kartridžu uzpildīšana printeriem un kopētājiem

Raiga bulv. 17
Preiļi LV-5301

Tel. 53-21258
mob. 9462268

